

Izbaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na doma za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četr leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvu »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

Radič-Pribičević-eva uloga v parlamentu.

Parlament naše države zboruje že dalje nego mesec dni. Vsa ta doba je bila izpolnjena z verifikacijo (potrditvijo) poslaniških mandatov in z obtožbo ministrskega predsednika, predloženo od gospoda Stjepana Radiča ter njegovih tovarišev. Radič je obtožil predsednika vlade kot ministra notranjih zadev za vsa njegova dejanja in nehanja za časa volitev. Kakšna so bila ta dejanja in nehanja, o tem je narodna skupščina že izrekla svojo sodbo na koncu verifikacijske razprave, ko je z javnim glasovanjem verifikovala (potrdila) mandate izvoljenih poslancev z dvema izjemama. Ti dve izjemi sta eden poslaniški mandat v bihaškem okraju in eden v sarajevskem okraju, ki sta pod preiskavo parlamentarne komisije. V vseh drugih okrožjih so bile volitve narodnih poslancev potrjene. S tem je narodna skupščina izjavila svojo sodbo o tem, ali in v koliki meri so se v posameznih krajih pri volitvah vršile nepravilnosti, nezakonitosti, goljufije in nasilnosti. Za vsakega treznega politika je bila ta sodba narodne skupščine dovolj jasna, samo za Stjepana Radiča ne. On je smatral za potrebno, da se mora to, kar se je govorilo v verifikacijski razpravi, še enkrat govoriti v razpravi o obtožbi ministrskega predsednika in tako tritati dragoceni čas, ki bi se mogel v parlamentu uporabiti za druge pametnejše stvari, katere bi zamogle ljudstvu privedi koristi. Radič je torej mnenja, da se mora v parlamentu mlatiti prazno slamo.

Radič nesposoben za delo.

»Kmeti list« se je zadnji čas zaganjal v narodnega poslanca dr. Hohnjeca radi njegove izjave, da se z Radičem ne more delati. Mi nočemo biti tako hudomušni, da bi slovensko glasilo nekdanje samostojne kmetijske, sedanje Radičevske stranke spominjali na to, kar je samo nekdanj pisalo o Radiču in njegovi ponesrečeni politiki. Mi vemo, da imajo gospodje okoli »Kmetijske lista« kratek spomin, pa široko politično vest, in zato si prihranimo trud, da bi jih spominjali na to, kako so nekdanj sodili o Radiču. Omeniti hočemo samo to, da se s sodbo dr. Hohnjeca o Radiču popolnoma ujema ministrski predsednik Velja Vukičević. V svojem odgovoru na obtožbo Radičeve stranke je ministrski predsednik v soboto, 29. oktobra, v narodni skupščini med drugim izjavil sledeče: »Jaz sem bil eden izmed tistih ministrstev v ministrstvu pokojnega Nikole Pašiča ki sem zahteval, naj g. Stjepan Radič vstopi v vlado. Hoteli smo g. Radiča videti na delu. Toda gospod Radič, ko je bil v vladi, je delal potežkoče, in ko je bil izven vla-

de, njegovi tovariši pa v vladi, je tudi delal težave. Jaz pa sem prepričan, da mora tista vlada, v kateri je Stjepan Radič, računati na stalno krizo. Dokler se torej Stjepan Radič ne spremeni v temelju, ne more biti govora, da bi se s Stj. Radičem moglo delovati. Jaz sem, gospodje, bil tega mišljenja ter tudi pri tem ostanem. To izkustvo pa imajo ne samo radikali, marveč tudi demokrati. Tudi za časa demokratske vlade, ko je g. Stjepan Radič od nedelje do nedelje imel svoje zборе, ni dovolil tej vladi, da bi teden dni preživela brez krize.«

Označba g. Stjepana Radiča, kakor jo je g. ministrski predsednik podal v parlamentu, je popolnoma točna. Z Radičem je delo nemogoče. Luna se spreminja tekom meseca dni, Radič pa večkrat tekom enega dneva. To je obžalovanja vredno ne radi Radiča, ki ni vreden usmiljenja, marveč radi hrvatskega naroda, ki ima takšnega voditelja. Spas naroda je ne v praznem besedičenju, zabavljanju in psovanju, marveč v delu. Za delo pa Radič nikdar ni bil in tudi ne bo sposoben.

Pribičević s svojimi samostalnim demokrati podpira Radiča.

Radič nima v parlamentu prijateljev. Skušal si jih je pridobiti z demokratskim blokom, v kojega je hotel pritegniti tudi Davidovičeve demokrate. Vzel je v roke svojo tamburico in zapel pesem ne o republiki in samostojni Hrvatski, marveč o vserešilni demokraciji. Davidovič je nekaj časa poslušal te vabljlive glasove, ko pa si je natančneje ogledal pevca, se je obrnil od njega. Danes ni več govora o demokratskem bloku, pokopal je ta blok tisti, ki je o njem največ žrgolel, namreč g. Stjepan Radič. Samo Svetozar Pribičević se je dal vloviti na limanice, ki jih je nastavljal Stjepan Radič. Dal se je od Radiča vloviti radi tega, ker nikdo drug ni maral za njega. Ni ga pravzaprav bilo treba loviti, marveč se je sam ponudil, kakor ona starikava nevesta, ki sama vabi: »Kdor me hoče imeti, ta me naj ima.«

Radič-Pribičevićeva zveza v parlamentu ni zveza načel in volje za delo, ki bi bilo ljudstvu v korist, marveč je zveza politikov, ki sta večča besed, fraz, obljub in zabavljlje, ki pa nista nikdar bila velika v delih. Nekdanj so si bile njune besede protivne kakor ogenj in voda. Radič je deklariral o republiki, človečanstvu in o samostojni Hrvatski, Pribičević pa je grmel zoper republikance, koje je odpuščal iz državne službe, posmehoval se človečanstvu ter proti vsaki avtonomistični razdelitvi države zagovarjal le

edinstveno, centralistično urejeno državo. Ali si je mogoče misliti večje nasprotstvo, nego je med temi besedami? In vendar sta se ta dva politika našla v prijateljskem objemu in zdaj kakor dva slavčka žvrgolita isto pesem. Žvrgolita in v parlamentu govorita. Tako se mlati prazna slama besed, fraz in zabavljlje. S tem se trati dragoceni čas ter se odvzema našemu parlamentu, da ne more pristopiti koristnemu delu za ljudstvo.

Rapallo! Rapallo!

Po vsej Sloveniji gre te dni klic: Spominjajte se Rapallo! — Rapallo je kraj v Italiji, pa tisti kraj, kjer je Jugoslavija morala dne 12. novembra pred sedmimi leti podpisati pogodbo z Italijo, po kateri je prišla naša solnčna Goriška, naš Trst, naša Istra pod italijansko oblast. Jugoslavija je morala pristati na to, da teče sredi slovenskega ozemlja, ne daleč od Ljubljane, že — italijanska meja! — Morala, pravimo. Morala! Kar pa prisiljen podpišeš, to ni pogodba! Italijan to ve. Zato se tudi on trudi, da bi svojo mejo prestavil še dalje v Jugoslavijo. Mi nasprotno pa povdarjamo, da nas nobene meje, niti italijanska, ne sme in tudi ne bo ovirala, da bomo s svojimi brati res en narod ostali!

Pa nič ne bi šel klic »Rapallo!« po vsej Sloveniji in preko Hrvaške do Beograda in Kosovega polja, ako bi se Slovenecem v Italiji ne godilo tako, kakor se godi sužnom kje v Srednji Afriki. Italijan je vzel naše šole, vzel knjige in časopise, vzel društva in organizacije, hoče vzeti celo slovenska imena, da izgine vse, kar je slovenskega! Nič več ne doni po lepih solnčnih vipavskih hribih naša pesem, pesem, ki jo je zapel naš goriški slavček Simon Gregorčič. Le ena pesem je živa, zelo živa: »Soča . . .«, v kateri pesnik naroča, naj čez bregove stopi in naj tujce — zemljelač-ne vtopi!

Naš spomin na Rapallo ni klic na vojno! Klic je na mir, poziv je za pravice, ki gredo našim bratom v Italiji! Naš spomin na Rapallo pa je tudi opomin, da priskočimo na pomoč svojim bratom, ki jih je Lah pritisnil k tlom v gospodarskem in kulturnem oziru! Ker so Slovenci v Italiji gospodarsko zelo izčrpani, ne morejo sami zadostiti zahtevam, da bi vzdrževali sami poseben pouk v slovenskem maternem jeziku, katerega so Italijani popolnoma izključili iz šole, da bi naši otroci niti več slovensko brati in pisati ne znali. Z maternim jezikom pa bodo naši ohranili tudi svojo slovensko poštenost in vernost.

Zato ob spominu na Rapallo: Na pomoč, na pomoč! — Društva naj organizirajo zbiranje prispevkov za Goriško, za naše ljudi na Goriškem, za pouk v maternem jeziku! — Daj en dinar, če tega ni, daj pol dinarja! Vsak dar, tudi mali, bo blagoslovljen kot vdovin dinar! Društva naj vse zbrane prispevke pošljejo Prosvetni zvezi v Mariboru, ki jih bo uporabila v označeni namen.

Bratom in sestram tam preko meje pa kličemo: Zapajte! Kar je bilo sklenjeno v Rapallo, bo propadlo!

Štefan Lazar:

TITANA.

Roman.

Iz madžarščine prevedel Fr. Kolenc.

(Dalje.)

— Česa, g. profesor?
— Spomnite se Mutsuhito Dsaina, ko je odšel. Nikoli ne pozabim njegovega temnega, pretečega pogleda! Bistroumnost tistega človeka je strahotna . . .
— Ubogi fant! Skoraj se mi smili. Kaj pa je hotel ta mali, rumeni vrag? Smešno . . .
Brinkley ga je resno pogledal.
— Overton, on je velikan. Eden največjih talentov naše dobe. Pomislite, ako bi postavil svojo ustvarjajočo moč v službo japonskega militarizma . . . Kaj bi bilo?
— Nič, — je zamahnil Overton. — Amerika ima take gospodarske moči in momente, ki jo delajo nepremagljivo.
— Japonska se skrivaj oborožuje.
— Amerika tudi ne zaostane za njo.
— Japonska stremi za svetovnim gospodarstvom . . .
— Lahko pride karkoli! Zvezdnata zastava Zedinjenih držav zmagovalno plapolja nad vsemi viharji . . .
— Japonska nas že dolgo opazuje. Bitka je neizogibna.
— Vem.
— In se ne bojite tega?
— Čutim premoč belokožca . . .
— Jaz ne čutim te premoči, odkar poznam Mutsuhito Dsainovo bistroumnost. Mogoče je, da še imajo mnogo takih Mutsuhito Dsainov!
— Strahopetna zalega, brez mravnosti in duše. Telesno-duševno degenerirane svinje. Zaničujem jih . . .
Brinkley je stresal glavo.
— Jaz jih visoko cenim. Verujte mi, da bo sledilo angleškemu svetovnemu gospodarstvu japonsko . . .
— Kaj pa slovanstvo? Kaj pa germanstvo?
— Anglija jih preživi. Anglijo zruši Japonska . . . Takrat bo Anglija že kolonija Japonske!

— Nikdar! — se je razvnel Overton.
— Bog daj, — je vzdihnil Brinkley. — No, kako smo z zaroko?
— Prihodnjo nedeljo . . .
Brinkley se je zamislil.
— Ne morem je ujeti, skriva se pred menoj v neki neznan formul — je sklonil Overton glavo. — Ne vem . . .
— Srečen bi bil, ako bi prej končali z delom . . .
— Jaz vem, — se je smejal Brinkley. — Overton, ali naj podam misel?
Overton se je začudil.
— Nemogoče! Tudi sam uvidim, da je nemogoče . . .
Kako bi mogel vladati pline? S čim? A s čim?
Brinkley je obrisal očala.
— Z magnetičnim valom, — je odgovoril mirno.
Overton je skoraj okamenel.

IX.

— Ajaku! — je klicala Breskev. — Hitro! Gospodu je slabo . . .
Zvonček je izpustila kitaro in preplašena gledala mater. Breskev je izven sebe stopicala.
— Nesem mu pošto, pospravljam sobo, gospod čita veliki časopis, ki prihaja iz Amerike, in naenkrat vzklikne: Joj — zgrabi se za srce in se zgrudi na preprogo. Hiti!
Dekle je skočilo kvišku in je hitro strgalo na stran papirnate stene. Pri vratih laboratorija je obstala in prisluškovala.
Vse tiho . . .
Bombažasto zaveso je potegnila na stran in je pogledala noter. Mutsuhito Dsain je bil sključen na beli preprogi, obe dlani je pritisnil na obraz in je bolesto ječal.
Dekle je vstopilo.
— Gospod, — mu je pokleknila k nogam — kaj ti je?
— Idi ven! — je kazal na vhod. — Idi ven . . .
Dekletce pa je ostalo.
— Ne tiraj me — je šepetala. — Ponižna služabnica tvoja sem . . . Usmili se me!
Mutsuhito Dsain je zaškrilpal z zobmi.
— Usmili se me . . . In kdo se mene usmili? Kateri bog se me usmili?

— Ama—Teras—Omi—Kami, operi njegovo bol, da bo njegova duša bela in vesela . . . — je počasi molila Zvonček.
Mutsuhito Dsain je počil z dlanmi in solze so kar v potokih lile iz oči.
— O, Ama—Teras—Omi—Kami! . . . — je obupno mel roke. — Srce . . . Srce . . . pogledaj moje srce . . . ako si bog! . . .
Dekle je otrplo gledalo njegove muke.
— Povej — se ga je nežno dotaknila — povej mi, gospod . . . Morda ti lahko pomagam?
— Ne . . . ni mogoče . . . — se je vsula iz njega bol. — Gorje mi!
Potem je nekoliko premagal bol in ledeno zrl predse kot kak mrlič.
Dekle mu je poljubovalo roko.
— Reci . . . O, reci . . . tu sem . . . Kaj se je zgodilo? . . .
Mutsuhito Dsain je malomarno segel po velikem ameriškem časopisu in solzno oko se mu je ustavilo nad drugim stolpcem tretje strani. Ustnice so se premikale, ko da izgovarja črke, a beseda je brezglasno razpršila na ustih kot kak črn penast balonček. Deklica se mu je tiho nagibala za hrbet in zrla v časopis.
Angleščino je nekoliko lomila, ni pa poznala črk, samo japonske pismenke.
— Kaj je to? — je kazala s finim prstkom na nepoznane vrste, ki so skrivale v sebi tako veliko bol.
— Omoži se . . . — je nevedoma mrmral Mutsuhito Dsain.
Zvonček je prebledela.
— Omoži se? — je napela tresoče se oči.
— Alice, o Alice . . . — je mrmral Mutsuhito Dsain prepadlo.
— Alice? — so dihnila usta ime tujega dekleta. — Mutsuhito . . .
Trpeči mož se je vzdramil.
— Kaj hočeš? — jo je gledal temno in zmedeno.
— Tolažim te . . .
Mutsuhito Dsainova glava se je zopet povsila. Tolažim te! Toda ali je tolažba za njegovo bol? Tih, zaduš